

ASIKKALA

KASVATUS- JA OPETUSPALVELUT

**OPPIVELVOLLISEN NUOREN
OHJAUKSEN PROSESSI
ASIKKALAN KUNNASSA, luonnos**

Kasvatus ja opetuslautakunta 21.8.2025

ASIKKALA

KASVATUS- JA OPETUSPALVELUT

Päijät-Hämeessä on julkaistu Päijät-Hämeen perusopetuksen seudullinen ohjaussuunnitelma 2023. Tässä esitelty oppivelvollisen ohjauksen prosessi pohjautuu tähän seudulliseen ohjaussuunnitelmaan.

Tämä oppivelvollisen nuoren ohjauksen prosessi koskee niitä nuoria, jotka ovat saaneet perusopetuksen päättötodistuksen, mutta ovat prosessin alkaessa ilman toisen asteen tai nivelvaiheen koulutuksen opiskelupaikkaa.

Oppivelvollisen nuoren ohjauksen prosessi lähtee käyntiin, kun oppivelvollinen katsotaan eronneeksi perusopetuksen jälkeisestä toisen asteen tai nivelvaiheen koulutuksesta tai jos oppivelvollinen ei saa hausta huolimatta opiskelupaikkaa tai ei ota saamaansa opiskelupaikkaa vastaan.

Asikkalan kunnalla oppivelvollisen nuoren ohjauksen prosessista vastaavat sivistysjohtaja, yläkoulun opinto-ohjaaja sekä etsivä nuorisotyöntekijä. Tästä eteenpäin tekstissä opinto-ohjaajalla viitataan yläkoulun opinto-ohjaajaan.

Asuinkunnan ohjausvastuu päättyy, kun nuori täyttää 18 vuotta tai kun hän suorittaa toisen asteen tutkinnon (lukio tai ammatillinen tutkinto). Oppivelvollisuus päättyy myös nuoren täyttäessä 18 vuotta, tai kun hän on suorittanut toisen asteen tutkinnon.

- **Sivistysjohtaja** on asuinkunnan valvova virkailija. Hän tekee asioihin liittyvät viranhaltijapäätökset (esim. opiskelupaikan osoittaminen tai oppivelvollisuuden keskeyttäminen) ja ottaa vastaan Valpas-järjestelmässä ilmoitukset ilman opiskelupaikkaa olevista oppivelvollisista ja antaa ne eteenpäin tiedoksi opinto-ohjaajalle. Opinto-ohjaaja ja etsivä nuorisotyöntekijä konsultoivat tarvittaessa sivistysjohtajaa oppivelvollisen tilanteen niin vaatiessa. Valpas ilmoitukset käydään läpi säännöllisesti.
- **Opinto-ohjaajalla** on *perusopetuksen ja hakeutumisen seuranta-, ohjaus- ja valvontavastuu*. Hänen tehtäväänsä kuuluu seurata oppivelvollisten hakeutumista perusopetuksen jälkeisiin koulutuksiin sekä seurata, että oppivelvollinen aloittaa opinnot perusopetuksen jälkeisen koulutuksen oppilaitoksessa. Tämän lisäksi opinto-ohjaaja seuraa yhteishaun tulosten julkaisemisen jälkeen kesäkeskeytyksen työajalla, ovatko oppivelvolliset hakijat saaneet opiskelupaikan ja ottavatko he saamansa opiskelupaikan vastaan. Vastuu opiskelupaikan vastaanottamisesta määräajassa on kuitenkin oppivelvollisella itsellään. Edellisten lisäksi ohjausvastuu hakuprosessin eri vaiheissa kuuluu opinto-ohjaajan tehtäviin.

Asikkalassa perusopetuksen opinto-ohjaaja vastaa myös *asuinkunnan oppivelvollisten ohjauksesta* sen jälkeen, kun ilman opiskelupaikkaa olevasta oppivelvollisesta on tullut VALPAS-ilmoitus asuinkuntaan tai jos oppivelvollinen ei ota saamaansa opiskelupaikkaa vastaan tai ei aloita saamassaan opiskelupaikassa.

- **Etsivä nuorisotyöntekijä** toimii ohjausprosessissa opinto-ohjaajan työparina oppivelvollisen suostumuksella. Etsivän nuorisotyön vapaaehtoisuudesta kerrotaan oppivelvolliselle heti ohjausprosessin alkaessa, jolloin palvelusta on mahdollista kieltäytyä. Etsivä nuorisotyöntekijä ei ole ohjausvastuussa, mutta voi olla tukena prosessin aikana eri tavoin, oppivelvollisen

toivomalla ja tarvitsemalla tavalla. Etsivän nuorisotyöntekijän tuki ei rajoitu vain opiskeluihin liittyviin tarpeisiin, vaan hän voi auttaa millä tahansa elämän osa-alueella, jolla oppivelvollinen kokee tukea tarvitsevansa (esim. toimeentulo, asuminen, ihmissuhteet). Etsivältä nuorisotyöntekijältä voi saada myös yleistä palveluohjausta sekä keskustelutukea.

1. Oppivelvollinen, pidennetty oppivelvollisuus ja hakeutumisvelvollisuus

- Oppivelvollisuus koskee kaikkia Suomessa vakinaisesti asuvia lapsia. Oppivelvollisuus päättyy, kun oppivelvollinen täyttää 18 vuotta tai hän on tätä ennen hyväksytysti suorittanut ylioppilastutkinnosta annetussa laissa (502/2019) tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) tarkoitetun tutkinnon. Laajennettu oppivelvollisuuslaki (1214/2020) tuli voimaan 1.8.2021.
- Oppivelvollisuutta voi suorittaa perusopetuksessa, lukiokoulutuksessa, ammatillisessa koulutuksessa (myös oppisopimus), TUVA-koulutuksessa (tutkintokoulutukseen valmentava koulutus), kansanopistojen oppivelvollisille suunnatussa koulutuksessa, TELMAssa (työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus) sekä tietyissä tilanteissa aikuisten perusopetuksessa tai kansanopistojen maahanmuuttajille tarkoitetussa koulutuksessa.
- Jokaisella alle 18-vuotiaalla perusopetuksen ja valmentavan koulutuksen päättävällä oppivelvollisella on velvollisuus hakeutua opiskelemaan joko valmentavaan koulutukseen, ammatilliseen koulutukseen tai lukiokoulutukseen. Perusopetuksen tai nivelvaiheen koulutuksen vaiheen päättävä hakee koulutukseen ensisijaisesti yhteishaussa. Hakeutuminen on mahdollista myös jatkuvan haun kautta.
- Jos oppilas ei saa paikkaa yhteishaussa, hän on velvollinen hakemaan paikkaa jatkuvan haun kautta. Oppivelvollinen on velvollinen hakeutumaan koulutukseen myös niissä tilanteissa, kun hän haluaa vaihtaa koulutusalaan tai keskeyttää aiemmin aloittamansa opinnot.
- Oppivelvollisen nuoren huoltajan tai muun laillisen edustajan tulee huolehtia siitä, että nuori suorittaa oppivelvollisuutta. (Opetushallitus)
- Jos huoltaja laiminlyö velvollisuutensa valvoa oppivelvollisuuden täyttämistä, hänestä voidaan tehdä tutkintapyyntö poliisille. Tämä perustuu oppivelvollisuuslain pykälään §22, jossa sanotaan seuraavasti: *Huoltaja, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta laiminlyö 9 §:ssä säädetyn velvollisuutensa valvoa oppivelvollisuuden suorittamista, on tuomittava oppivelvollisen valvonnan laiminlyönnistä sakkoon*

2. VALPAS-järjestelmä

- Opetushallituksen sivuilla annetaan VALPAS-järjestelmälle seuraavanlainen määritelmä: Oppivelvollisuuden seuranta- ja valvontapalvelu Valpas on Opetushallituksen ylläpitämä palvelu, jonka avulla oppivelvollisuutta valvovat opetuksen ja koulutuksen järjestäjät sekä asuinkuntien virkailijat voivat seurata oppivelvollisen oppijan oppivelvollisuuden suorittamista koko oppivelvollisuusiän ajan. Valpas-palvelun toiminta-ajatuksena on tukea 1.8.2021 voimaan tulleen oppivelvollisuuslain mukaista vastuuketjua, jossa oppivelvollinen pyritään saattamaan ohjaus- ja valvontavastuulta seuraavalle. Palvelun avulla voidaan huolehtia siitä, että oppijalla on koko ajan olemassa taho, joka ohjaa ja valvoo oppivelvollisuuden suorittamista. (Opetushallitus)
- Asikkalan kunnassa yläkoulun opinto-ohjaajalla on hakeutumisen seuranta-, ohjaus-, ja valvontavastuu. Keväällä opinto-ohjaaja varmistaa VALPAS-palvelusta, että kaikki hakeutumisvelvolliset ovat hakeneet yhteishaussa perusopetuksen jälkeiseen oppivelvollisille tarkoitettuun koulutukseen. Jos oppivelvollinen hakee myös jatkuvassa haussa, opinto-ohjaaja saa tästä tiedon hakijalta.
- Yhteishaun tulokset julkaistaan kesäkuun puolenvälin aikoihin Opetus- ja kulttuuriministeriön (jatkossa OKM) antaman aikataulun mukaisesti. Yhteishaun tulosten julkaisemisen jälkeen opinto-ohjaaja seuraa VALPAS-palvelusta, onko hakija saanut opiskelupaikan. VALPAS-palvelusta näkee myös, onko hakija ottanut saamansa opiskelupaikan vastaan määräajan sisällä (kaksi viikkoa tulosten julkaisemisesta). OKM:ltä tulee hakuprosessin vaiheisiin päivämäärät, jolloin yhteishaun tulokset julkistetaan, mihin mennessä saatu opiskelupaikka tulee ottaa vastaan, ja mihin asti varasijat ovat voimassa.
- Syksyllä opinto-ohjaaja tarkistaa VALPAS-järjestelmästä, onko oppivelvollinen aloittanut opinnot saamassaan opiskelupaikassa. Kun oppivelvollinen aloittaa opinnot saamassaan opiskelupaikassa, ohjausvastuu siirtyy kyseiselle oppilaitokselle.
- OKM:ltä tulee syksyille oppivelvollisuuden tarkastuspäivämäärä, jolloin opinto-ohjaajan tulee tarkistaa VALPAS-palvelusta, ovatko kaikki VALPAS-palvelussa näkyvät oppivelvolliset aloittaneet opinnot uudessa oppilaitoksessa. Jos näin ei ole, siirtyy ohjausvastuu perusopetuksen opinto-ohjaajalta asuinkunnalle. Asikkalassa yläkoulun opinto-ohjaajalle kuuluu myös asuinkunnan oppivelvollisten ohjaus- ja valvontavastuu.

3. Ohjauksen prosessin toimintamallit eri tilanteissa

Tässä luvussa käydään läpi Asikkalan kunnassa käytössä oleva ohjausprosessi, kun oppivelvollisen nuoren ohjausvastuu siirtyy takaisin asuinkunnalle.

Prosessin luomisessa on hyödynnetty opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) sekä Opetushallituksen (OPH) antamia linjauksia sekä lakeja.

3.1 Jos oppivelvollinen ei aloita saamassaan opiskelupaikassa

- Jos alle 18-vuotias oppivelvollinen on saanut opiskelupaikan yhteishaussa tai jatkuvassa haussa, mutta ei ota paikkaa vastaan, siirtyy hän oppivelvollisuutensa perusteella asuinkunnan ohjaukseen. Opinto-ohjaaja saa tiedon oppivelvollisen tilanteesta Valpas-järjestelmän kautta.
- 1. Opinto-ohjaaja kontakttoi oppivelvollista sekä hänen huoltajaansa yhdessä etsivän nuorisotyöntekijän kanssa ja sopii tapaamisen. Tapaamisia voi olla enemmän kuin yksi. Ennen tapaamista oppivelvolliseen sekä huoltajaan otetaan yhteyttä puhelimitse ja heille lähetetään sähköposti, jossa lyhyesti avataan yhteydenoton ja tulevan tapaamisen syyt. Yhteydenotossa pyritään myös selvittämään, onko oppivelvollisella muita mahdollisia verkostoja ja yhteistyötahoja (esim. sosiaali- tai terveyspalveluiden kontaktit), joiden olisi tärkeää olla osana prosessia. Jos oppivelvolliselta ja huoltajalta saadaan tieto yhteistyötahoista ja verkostoista ja lupa niiden kontaktointiin, myös kaikki nämä pyritään saamaan mukaan tapaamiseen.

Jos oppivelvolliselta ja huoltajalta ei saada yhteistyötahoista tai verkostoista tietoa, ei niitä voida hyödyntää jatko-ohjauksessa.

Jos oppivelvollinen on opiskellut TUPA- tai JOPO-luokalla, TUPA- tai JOPO-opettajalla on pääasiallinen ohjausvastuu opinto-ohjaajan sijaan. Opinto-ohjaaja on kuitenkin koko ajan tarvittaessa prosessissa mukana.

- 2. Ensimmäisessä tapaamisessa kartoitetaan oppivelvollisen kokonaistilannetta. Oppivelvollisen sekä huoltajan kanssa käydään läpi oppi- ja hakeutumisvelvollisuus käsitteinä sekä se, mitä ne käytännössä tarkoittavat oppivelvollisen sekä huoltajan kohdalla. Oppivelvolliselle kerrotaan, että hänen tulee hakeutua jatko-opintoihin ja aloittaa opinnot kahden kuukauden sisällä OKM:n määrittämän oppivelvollisuuden tarkastamispäivämäärän jälkeen, jonka aikana oppivelvollisen ohjaus- ja valvontavastuu on asuinkunnan tehtävänä. Opintojen aloituksen ajankohdan suhteen voi olla pientä joustoa kahden kuukauden määräajan, jos haetut opinnot alkavat ko. määräajan jälkeen.
- 3. Oppivelvollisen kanssa käydään läpi hakuvaihtoehtoja sekä selvitetään, miten hän voi hakea opiskelupaikkaa jatkuvan haun tai täydennyshaun kautta. Tarvittaessa oppivelvollista autetaan yhteydenotoissa ja hakemusten tekemisessä. Oppivelvolliselle kerrotaan, että hakeutumisvelvollisuuden täyttyminen edellyttää hakemuksen tekemisen lisäksi myös ohjaus- ja valintatilaisuuksiin tms. osallistumista sekä mahdollisten ennakkotehtävien

tekemistä ja opiskelupaikan vastaanottamista. Oppivelvollinen voi tehdä hakemukset itsenäisesti tai yhdessä opinto-ohjaajan tai etsivän nuorisotyöntekijän kanssa. Jos oppivelvollinen tekee hakemuksen itse, pyydetään häntä (ja huoltajaa) ilmoittamaan siitä opinto-ohjaajalle.

Jos oppivelvollista eikä huoltajaa tavoiteta, eikä oppivelvollinen täytä hakeutumisvelvollisuuttaan, tehdään hänestä lastensuojeluilmoitus. Ilmoituksesta tiedotetaan oppivelvollista ja huoltajaa etukäteen. Lastensuojeluilmoitus voidaan tehdä myös siinä tapauksessa, että oppivelvollisen tai perheen tilanteesta herää huoli. Lastensuojeluilmoitus voidaan tehdä myös yhdessä perheen kanssa.

Lastensuojeluilmoituksen tekeminen perustuu lastensuojelulain ilmoitusvelvollisuuteen ja oppivelvollisuuslaissa mainittuun huoltajan valvontavastuuseen. Huoltaja on vastuussa siitä, että oppivelvollinen suorittaa oppivelvollisuutta. Jos näin ei tapahdu, voi laiminlyönnistä seurata se, että kunta tai opetuksen järjestäjä tekee asiasta lastensuojeluilmoituksen, jonka perusteella lastensuojeluviranomaiset päättävät tarvittavista toimenpiteistä.

4. Tarvittaessa prosessiin otetaan mukaan sivistysjohtaja, jos esiin nousee mahdollinen oppivelvollisuuden keskeytys tai opiskelupaikan osoitus. Opiskelupaikan osoitus tulee kyseeseen, jos oppivelvollinen ei täytä hakeutumisvelvollisuutta kahden kuukauden määräajassa. Ennen osoitusta sivistysjohtaja kutsuu koolle kuulemistilaisuuden, johon osallistuvat oppivelvollinen, huoltaja(t), sivistysjohtaja sekä opinto-ohjaaja. Osoitus tehdään TUVA-koulutukseen, ja sivistysjohtajan tulee kuulla myös vastaanottavaa oppilaitosta ennen osoituspäätöksen tekemistä. Oppivelvollisuuden keskeytyksen tullessa kyseeseen (esim. terveydelliset syyt), on perheen itse haettava keskeytystä ja toimitettava tarvittavat liitteet yms. hakemuksen tueksi. Sivistysjohtaja hyväksyy tai hylkää hakemuksen.

3.2 Jos oppivelvollinen katsotaan eronneeksi tai erotetaan toisen asteen oppilaitoksesta:

- Jos alle 18-vuotias oppivelvollinen ei suorita oppivelvollisuuttaan perusopetuksen jälkeisessä oppilaitoksessa (esim. poissaolot tai opinnot eivät edisty), katsotaan hänet eronneeksi senhetkisestä oppilaitoksesta. Eronneeksi katsomisen jälkeen oppivelvollinen siirtyy takaisin asuinkunnan ohjaukseen.
1. Sivistysjohtajalle tulee ilmoitus VALPAS-järjestelmään ilman opiskelupaikkaa olevasta, alle 18-vuotiaasta oppivelvollisesta. Sivistysjohtaja välittää tiedon eteenpäin opinto-ohjaajalle.
 2. Opinto-ohjaaja kontaktoi oppivelvollista sekä hänen huoltajaansa yhdessä etsivän nuorisotyöntekijän kanssa ja sopii tapaamisen. Tapaamisia voi olla enemmän kuin yksi. Ennen tapaamista oppivelvolliseen sekä huoltajaan otetaan yhteyttä puhelimitse ja heille laitetaan sähköposti, jossa lyhyesti avataan yhteydenoton ja tulevan tapaamisen syyt. Yhteydenotossa pyritään myös selvittämään, onko oppivelvollisella muita mahdollisia verkostoja ja yhteistyötahoja (esim. sosiaali- tai terveyspalveluiden kontaktit), joiden olisi tärkeää olla osana prosessia.

Jos oppivelvolliselta ja huoltajalta saadaan tieto yhteistyötahoista ja verkostoista ja lupa niiden kontaktointiin, myös kaikki nämä pyritään saamaan mukaan tapaamiseen. Oppivelvollisen ja huoltajan suostumuksella voidaan aikaisempaan oppilaitokseen olla yhteydessä ohjauksen tueksi. Mahdollisuuksien mukaan myös edellisen oppilaitoksen edustus voidaan kutsua mukaan palaveriin (opettaja, opinto-ohjaaja, kuraattori, terveydenhoitaja, koulupsykologi tms.), tai ainakin heitä voidaan tarvittaessa konsultoida oppivelvollisen tilanteesta.

Jos oppivelvolliselta ja huoltajalta ei saada yhteistyötahoista tai verkostoista eikä aikaisemman oppilaitoksen yhteistyökuvioista tietoa, ei niitä voida hyödyntää jatko-ohjauksessa.

Jos oppivelvollinen on opiskellut TUPA- tai JOPO-luokalla, TUPA- tai JOPO-opettajalla on pääasiallinen ohjausvastuu opinto-ohjaajan sijaan. Opinto-ohjaaja on kuitenkin koko ajan tarvittaessa prosessissa mukana, ja hänen vastuullaan on välittää sivistysjohtajalta tullut VALPAS-ilmoituksen tieto TUPA- tai JOPO-opettajalle.

3. Ensimmäisessä tapaamisessa kartoitetaan oppivelvollisen kokonaistilannetta. Oppivelvollisen sekä huoltajan kanssa käydään läpi oppi- ja hakeutumisvelvollisuus käsitteinä sekä se, mitä ne käytännössä tarkoittavat oppivelvollisen sekä huoltajan kohdalla. Oppivelvolliselle kerrotaan, että hänen tulee hakeutua jatko-opintoihin ja aloittaa opinnot kahden kuukauden sisällä sen jälkeen, kun asuinkunnalle on tullut VALPAS-järjestelmään ilmoitus ja kun kunnan ohjaus- ja valvontavastuu on alkanut. Opintojen aloituksen ajankohdan suhteen voi olla pientä joustoa kahden kuukauden määräajasta, jos haetut opinnot alkavat ko. määräajan jälkeen.
4. Oppivelvollisen kanssa käydään läpi hakuvaihtoehtoja sekä selvitetään, miten hän voi hakea opiskelupaikkaa jatkuvan haun tai täydennyshaun kautta. Tarvittaessa oppivelvollista autetaan yhteydenotoissa ja hakemusten tekemisessä. Oppivelvolliselle kerrotaan, että hakeutumisvelvollisuuden täyttyminen edellyttää hakemuksen tekemisen lisäksi myös ohjaus- ja valintatilaisuuksiin tms. osallistumista sekä mahdollisten ennakotehtävien tekemistä ja opiskelupaikan vastaanottamista. Oppivelvollinen voi tehdä hakemukset itsenäisesti tai yhdessä opinto-ohjaajan tai etsivän nuorisotyöntekijän kanssa. Jos oppivelvollinen tekee hakemuksen itse, pyydetään häntä (ja huoltajaa) ilmoittamaan siitä opinto-ohjaajalle.

Jos oppivelvollista eikä huoltajaa tavoiteta, eikä oppivelvollinen täytä hakeutumisvelvollisuuttaan, tehdään hänestä lastensuojeluilmoitus. Ilmoituksesta tiedotetaan oppivelvollista ja huoltajaa etukäteen. Lastensuojeluilmoitus voidaan tehdä myös siinä tapauksessa, että oppivelvollisen tai perheen tilanteesta herää huoli. Lastensuojeluilmoitus voidaan tehdä myös yhdessä perheen kanssa.

Lastensuojeluilmoituksen tekeminen perustuu lastensuojelulain ilmoitusvelvollisuuteen ja oppivelvollisuuslaissa mainittuun huoltajan valvontavastuuseen. Huoltaja on vastuussa siitä, että oppivelvollinen suorittaa oppivelvollisuutta. Jos näin ei tapahdu, voi laiminlyönnistä seurata se, että kunta tai opetuksen järjestäjä tekee asiasta lastensuojeluilmoituksen, jonka perusteella lastensuojeluviranomaiset päättävät tarvittavista toimenpiteistä.

5. Tarvittaessa prosessiin otetaan mukaan sivistysjohtaja, jos esiin nousee mahdollinen oppivelvollisuuden keskeytys, opiskelupaikan osoitus tai jos oppivelvollinen täyttää 18 vuotta lyhyen ajan kuluttua asuinkunnalle tulleen VALPAS-ilmoituksen saapumisen jälkeen. Opiskelupaikan osoitus tulee kyseeseen, jos oppivelvollinen ei täytä hakeutumisvelvollisuutta kahden kuukauden määräajassa. Ennen osoitusta sivistysjohtaja kutsuu koolle kuulemistilaisuuden, johon osallistuvat oppivelvollinen, huoltaja(t), sivistysjohtaja sekä opinto-ohjaaja. Osoitus tehdään TUVA-koulutukseen, ja sivistysjohtajan tulee kuulla myös vastaanottavaa oppilaitosta ennen osoituspäätöksen tekemistä. Oppivelvollisuuden keskeytyksen tullessa kyseeseen (esim. terveydelliset syyt), on perheen itse haettava keskeytystä ja toimitettava tarvittavat liitteet yms. hakemuksen tueksi. Hakemus oppivelvollisuuden keskeytykseen löytyy <https://asikkala.fi/asioi-verkossa/>.
6. Sivistysjohtaja hyväksyy tai hylkää hakemuksen.

3.3 Jos nuori täyttää pian 18 vuotta ohjaus- ja valvontavastuun siirtyessä asuinkunnalle

- Jos alle 18-vuotias oppivelvollinen ei suorita oppivelvollisuuttaan perusopetuksen jälkeisessä oppilaitoksessa (esim. poissaolot tai opinnot eivät edisty), katsotaan hänet eronneeksi senhetkisestä oppilaitoksesta. Eronneeksi katsomisen jälkeen oppivelvollinen siirtyy takaisin asuinkunnan ohjaukseen. Jos eronneeksi katsottu nuori täyttää lyhyen ajan sisällä 18 vuotta, konsultoidaan ensimmäisenä sivistysjohtajaa, miten nuoren tilanteessa edetään.
1. Sivistysjohtajalle tulee ilmoitus VALPAS-järjestelmään ilman opiskelupaikkaa olevasta, alle 18-vuotiaasta oppivelvollisesta. Sivistysjohtaja välittää tiedon eteenpäin opinto-ohjaajalle.
 2. Opinto-ohjaaja on yhteydessä sivistysjohtajaan ja selvittää, miten nuoren tilanteessa edetään oppivelvollisuusiän päättymisen lähestyessä.

Jos oppivelvollinen on opiskellut TUPA- tai JOPO-luokalla, TUPA- tai JOPO-opettajalla on pääasiallinen ohjausvastuu opinto-ohjaajan sijaan. Opinto-ohjaaja on kuitenkin koko ajan tarvittaessa prosessissa mukana, ja hänen vastuullaan on välittää sivistysjohtajalta tullut VALPAS-ilmoituksen tieto TUPA- tai JOPO-opettajalle.

3. Opinto-ohjaaja kontakti oppivelvollista sekä hänen huoltajaansa yhdessä etsivän nuorisotyöntekijän kanssa. Oppivelvolliseen sekä huoltajaan otetaan yhteyttä puhelimitse ja heille laitetaan sähköposti, jossa lyhyesti avataan yhteydenoton syyt. Sähköpostissa käydään läpi oppi- ja hakeutumisvelvollisuus käsitteinä sekä se, mitä ne käytännössä tarkoittavat oppivelvollisen sekä huoltajan kohdalla. Oppivelvolliselle kerrotaan, että hänen tulee hakeutua jatko-opintoihin ja aloittaa opinnot kahden kuukauden sisällä sen jälkeen, kun asuinkunnalle on tullut VALPAS-järjestelmään ilmoitus ja kun kunnan ohjaus- ja valvontavastuu on alkanut. Opintojen aloituksen ajankohdan suhteen voi olla pientä joustoa kahden kuukauden määräajasta, jos haetut opinnot alkavat ko. määräajan jälkeen.

Oppivelvolliselle tarjotaan ohjausta sekä mahdollisuutta tapaamiseen, jos hän kokee sen tarpeelliseksi. Oppivelvollinen voi tehdä hakemukset itsenäisesti tai yhdessä opinto-ohjaajan tai etsivän nuorisotyöntekijän kanssa. Jos oppivelvollinen tekee hakemuksen itse, pyydetään häntä (ja huoltajaa) ilmoittamaan siitä opinto-ohjaajalle.

Etsivä nuorisotyöntekijä voi nuoren suostumuksella auttaa mahdollisiin tukiasioihin ja niiden selvittämiseen liittyvissä asioissa, jos nuori on 18 vuotta täyttäessään ilman opiskelupaikkaa. Etsivä voi myös tukea ja ohjata nuorta muissa asioissa tarpeen mukaan. Nuorelta pyydetään suostumus siihen, että etsivä nuorisotyöntekijä saa ottaa nuoreen yhteyttä nuoren täytettyä 18 vuotta, jotta hän voi kartoittaa nuoren tilannetta ja tarvittaessa auttaa nuorta esim. tukiasioissa, asumiseen liittyvissä kysymyksissä ja työnhaussa. Etsivä nuorisotyöntekijä voi olla nuoren tukena myös opiskelupaikan hakemisessa senkin jälkeen, kun nuori on täyttänyt 18 vuotta ja kun oppivelvollisuus on päättynyt.

Jos oppivelvollista eikä huoltajaa tavoiteta, eikä oppivelvollinen täytä hakeutumisvelvollisuuttaan, tehdään hänestä lastensuojeluilmoitus. Ilmoituksesta tiedotetaan oppivelvollista ja huoltajaa etukäteen. Lastensuojeluilmoitus voidaan tehdä myös siinä tapauksessa, että oppivelvollisen tai perheen tilanteesta herää huoli. Lastensuojeluilmoitus voidaan tehdä myös yhdessä perheen kanssa.

Lastensuojeluilmoituksen tekeminen perustuu lastensuojelulain ilmoitusvelvollisuuteen ja oppivelvollisuuslaissa mainittuun huoltajan valvontavastuuseen. Huoltaja on vastuussa siitä, että oppivelvollinen suorittaa oppivelvollisuutta. Jos näin ei tapahdu, voi laiminlyönnistä seurata se, että kunta tai opetuksen järjestäjä tekee asiasta lastensuojeluilmoituksen, jonka perusteella lastensuojeluviranomaiset päättävät tarvittavista toimenpiteistä.

Jos oppivelvollinen ja huoltaja haluavat, että järjestetään tapaaminen, edetään alla olevan mukaisesti (eli on rinnakkainen vaihtoehto yllä oleville kohdille 2–3)

1. Opinto-ohjaaja kontaktoi oppivelvollista sekä hänen huoltajaansa yhdessä etsivän nuorisotyöntekijän kanssa ja sopii tapaamisen. Tapaamisia voi olla enemmän kuin yksi. Ennen tapaamista oppivelvolliseen sekä huoltajaan otetaan yhteyttä puhelimitse ja heille läitetään sähköposti, jossa lyhyesti avataan yhteydenoton ja tulevan tapaamisen syyt. Yhteydenotossa pyritään myös selvittämään, onko oppivelvollisella muita mahdollisia verkostoja ja yhteistyötahoja (esim. sosiaali- tai terveyspalveluiden kontaktit), joiden olisi tärkeää olla osana prosessia.

Jos oppivelvolliselta ja huoltajalta saadaan tieto yhteistyötahoista ja verkostoista ja lupa niiden kontaktointiin, myös kaikki nämä pyritään saamaan mukaan tapaamiseen. Oppivelvollisen ja huoltajan suostumuksella voidaan aikaisempaan oppilaitokseen olla yhteydessä ohjauksen tueksi. Mahdollisuuksien mukaan myös edellisen oppilaitoksen edustus voidaan kutsua mukaan palaveriin (opettaja, opinto-ohjaaja, kuraattori,

terveydenhoitaja, koulupsykologi tms.), tai ainakin heitä voidaan tarvittaessa konsultoida oppivelvollisen tilanteesta.

Jos oppivelvolliselta ja huoltajalta ei saada yhteistyötahoista tai verkostoista eikä aikaisemman oppilaitoksen yhteistyökuvioista tietoa, ei niitä voida hyödyntää jatko-ohjauksessa.

Jos oppivelvollinen on opiskellut TUPA- tai JOPO-luokalla, TUPA- tai JOPO-opettajalla on pääasiallinen ohjausvastuu opinto-ohjaajan sijaan. Opinto-ohjaaja on kuitenkin koko ajan tarvittaessa prosessissa mukana, ja hänen vastuullaan on välittää sivistysjohtajalta tullut VALPAS-ilmoituksen tieto TUPA- tai JOPO-opettajalle.

2. Tapaamisessa kartoitetaan oppivelvollisen kokonaistilannetta. Oppivelvollisen sekä huoltajan kanssa käydään läpi oppi- ja hakeutumisvelvollisuus käsitteinä sekä se, mitä ne käytännössä tarkoittavat oppivelvollisen sekä huoltajan kohdalla. Oppivelvolliselle kerrotaan, että hänen tulee hakeutua jatko-opintoihin ja aloittaa opinnot kahden kuukauden sisällä sen jälkeen, kun asuinkunnalle on tullut VALPAS-järjestelmään ilmoitus ja kun kunnan ohjaus- ja valvontavastuu on alkanut. Opintojen aloituksen ajankohdan suhteen voi olla pientä joustoa kahden kuukauden määräajasta, jos haetut opinnot alkavat ko. määräajan jälkeen.
3. Oppivelvollisen kanssa käydään läpi hakuvaihtoehtoja sekä selvitetään, miten hän voi hakea opiskelupaikkaa jatkuvan haun tai täydennysshaun kautta. Tarvittaessa oppivelvollista autetaan yhteydenotoissa ja hakemusten tekemisessä. Oppivelvolliselle kerrotaan, että hakeutumisvelvollisuuden täytyminen edellyttää hakemuksen tekemisen lisäksi myös ohjaus- ja valintatilaisuuksiin tms. osallistumista sekä mahdollisten ennakotehtävien tekemistä ja opiskelupaikan vastaanottamista. Oppivelvollinen voi tehdä hakemukset itsenäisesti tai yhdessä opinto-ohjaajan tai etsivän nuorisotyöntekijän kanssa. Jos oppivelvollinen tekee hakemuksen itse, pyydetään häntä (ja huoltajaa) ilmoittamaan siitä opinto-ohjaajalle.

Jos oppivelvollista eikä huoltajaa tavoiteta, eikä oppivelvollinen täytä hakeutumisvelvollisuuttaan, konsultoidaan sivistysjohtajaa ja käydään hänen kanssaan läpi mahdollinen lastensuojeluilmoituksen tekeminen. Jos päätetään tehdä lastensuojeluilmoitus, siitä tiedotetaan oppivelvollista ja huoltajaa etukäteen. Lastensuojeluilmoitus voidaan tehdä myös siinä tapauksessa, että oppivelvollisen tai perheen tilanteesta herää huoli. Lastensuojeluilmoitus voidaan tehdä myös yhdessä perheen kanssa.

Lastensuojeluilmoituksen tekeminen perustuu lastensuojelulain ilmoitusvelvollisuuteen ja oppivelvollisuuslaissa mainittuun huoltajan valvontavastuuseen. Huoltaja on vastuussa siitä, että oppivelvollinen suorittaa oppivelvollisuutta. Jos näin ei tapahdu, voi laiminlyönnistä seurata se, että kunta tai opetuksen järjestäjä tekee asiasta lastensuojeluilmoituksen, jonka perusteella lastensuojeluviranomaiset päättävät tarvittavista toimenpiteistä.

4. Tarvittaessa prosessiin otetaan mukaan sivistysjohtaja, jos esiin nousee mahdollinen oppivelvollisuuden keskeytys ennen 18 vuoden täyttymistä. Oppivelvollisuuden keskeytyksen tullessa kyseeseen (esim. terveydelliset syyt), on perheen itse haettava keskeytystä ja toimitettava tarvittavat liitteet yms. hakemuksen tueksi. Sivistysjohtaja hyväksyy tai hylkää hakemuksen.

Lähteet:

[Oppivelvollisuuden seuranta- ja valvontapalvelu Valpas | Opetushallitus](#)

[Oppivelvollisuus | Opetushallitus](#)

[Ohjeita perusopetukseen | Opetushallitus](#)

[Kysymyksiä ja vastauksia oppivelvollisuudesta - OKM - Opetus- ja kulttuuriministeriö](#)

Lastensuojelulaki [417/2007](#) | [Lainsäädäntö](#) | [Finlex](#)

Oppivelvollisuuslaki [1214/2020](#) | [Lainsäädäntö](#) | [Finlex](#)

Perusopetuslaki [628/1998](#) | [Lainsäädäntö](#) | [Finlex](#)

Päijät-Hämeen perusopetuksen seudullinen ohjaussuunnitelma 2023 [PH_perusopetuksen_seudullinen_ohjaussuunnitelma_tulostettava.pdf](#)

[Oppivelvollisuuden suorittamisen laiminlyönnin seuraukset | Opetushallitus](#)

Oppivelvollisen nuoren ohjauksen prosessi Asikkalassa

